

DANIEL-MIHAIL ȘANDRU

**PACTE SOCIETARE.
CLAUZE, PACTE, ÎNȚELEGERI
ÎNTRE ASOCIAȚII
SOCIETĂȚILOR COMERCIALE
ÎN REGLEMENTAREA NCC**

Ediția a II-a, revizuită și adăugită, 2012

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București**

LISTA DE ABREVIERI

Alin.	alineat
Art.	articolul
BCAp	Buletinul Curților de Apel
CAEN	Clasificarea activităților din economia națională – CAEN Rev. 2
C. Civ. C.Civ. 1864	Codul Civil (abrogat la 1 octombrie 2011)
CE	Comunitatea Europeană / Tratatul de instituire a Comunității Europene
CJ	Curierul Judiciar
CJCE/ CJUE	Curtea de Justiție a Comunităților Europene/ Curtea de Justiție a Uniunii Europene
Ed.	Editura
JO	Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (seria „L” – Legislație, seria „C” – Comunicări și Informații)
Lamy	Jacques Mestre, Sylvie Faye, Lamy sociétés commerciales, Lamy, Paris, 1994
LSC	Legea nr. 31/1990, [a] societăților comerciale
M. Of.	Monitorul Oficial al României
NCC	Noul Cod civil
OG	Ordonanța Guvernului
Op. cit.	opus citatum/opere citate
OUG	Ordonanța de Urgență a Guvernului
PR	Pandectele Române
RDC	Revista de Drept Comercial
RRDA	Revista Română de Dreptul Afacerilor
RRDJ	Revista Română de Jurisprudență
SA	societatea pe acțiuni
SCA	societatea în comandită pe acțiuni
SCS	societatea în comandită simplă
SNC	societatea în nume colectiv
SRL	societatea cu răspundere limitată
SRLU	societatea cu răspunderea limitată unipersonală (cu asociat unic)
UE	Uniunea Europeană

CUVÂNT ÎNAINTE LA EDIȚIA a II-a

Ediția a II-a a prezentului volum a fost necesară pe de o parte pentru că tehnic prima ediție a fost epuizată și pe de altă parte, pe fond, lucrarea a trebuit să fie modificată parțial – fie prin adăugarea unei jurisprudențe pertinente și ca urmare a modificărilor legislative. Prezentul volum se analizează pactele societare din perspectiva aplicării dispozițiilor din Noul Cod Civil (NCC).

Pactele societare par să fie o practică recentă în țara noastră, pe de o parte pentru că nu a existat o realitate în acest sens, și pe de altă parte, pentru că companiile mari au utilizat procedurile societăților mamă; astfel încât acestea nu au constituit obiectul vreunei cercetări laborioase. Pactele societare, altfel spus ansamblul de înțelegeri și clauze pe care asociații și le stabilesc între ei, formează obiectul unei dispute nu atât pe terenul importanței, cât mai ales al domeniului lor: pe scurt putem considera că sunt pacte toate acele înțelegeri care formează obiectul acordului de voință al asociațiilor/acționarilor (care nu sunt hotărâri ale adunării generale) și care se circumscriu cadrului general legal al societăților comerciale, contractelor și regulilor de drept privat.

Necesitatea pactelor între asociați este dată de diversitatea de raporturi juridice și economico-financiare, de necesitatea găsirii unor soluții concrete, care să individualizeze relațiile

de afaceri între asociații societăților comerciale; timpul societăților model a trecut – profesioniștii și consilierii acestora (avocații/consilierii juridici) au observat că o societate trebuie să aibă actele constitutive cât mai adaptate realităților și care să configureze cât mai coerent raportul economic de forțe între societăți. Un act constitutiv care reglementează raporturile dintre asociați, oricât de temeinic ar fi realizat și oricât de minuțios ar avea reglementată orice situație posibilă, nu poate determina comportamentul acționarilor.

Avantajul pactelor între acționari este dat de suplețea acestora; în principiu, nu sunt necesare condiții speciale de formă pentru încheierea validă a acestora. Dar există, în plus, un argument de ordin temporal: poate completa în orice moment legea și actul constitutiv (tot o lege, a părților/a acționarilor), astfel încât voința de ultim moment a acționarilor să determine modificări importante pe parcursul funcționării societății și fără a se recurge la mijloace greoaie – cum ar fi convocarea adunării generale.

Un alt avantaj îl constituie coerența înțelegerilor dintre acționari și relevanța acestora. Prin instituirea unor clauze adaptate, asociații pot avea un rol important în realizarea justiției, reducând drastic din ambiguitățile care persistă în lege (care, prin natura sa, are un caracter general, interpretabil), oferindu-i judecătorului o modalitate directă de interpretare a voinței acestora și nu o voință interpretată doar ca efect al legilor.

România este un stat în care instabilitatea legislativă este recunoscută, legea societăților comerciale fiind modificată, de la apariție, semnificativ, de peste 10 ori. Pactele societare sunt un element de stabilizare, evident nu legislativă, dar cu aceleași efecte, cel puțin în domeniile în care asociații pot

dispune prin voința acestora. Negocierea începe prin a cunoaște limitele! „*Pactele societare*” este o carte despre limite și inventivitate în societățile comerciale.

CUVÂNT ÎNAINTE

Pactele (convențiile) dintre asociați reprezintă o manifestare a libertății contractuale în materia societăților comerciale. Societățile comerciale constituite din nevoia de a se asigura convergența energiilor și resurselor individuale ale asociaților – insuficiente pentru realizarea unui progres economic real – nu au înlocuit, nici măcar prin adunările generale care funcționează în cadrul lor, ca modalitate de exprimare, rolul voinței asociaților.

În vederea protejării atât a interesului social cât și a intereselor lor particulare, individuale, asociații din cadrul societăților comerciale încheie, în mod obișnuit, convenții cu privire la anumite drepturi societare asupra cărora pot să dispună. Convențiile dintre asociați au deci o natură contractuală, cu toate consecințele care derivă dintr-o asemenea calificare, întocmai ca și modalitate generală de înființare a societăților comerciale.

Fundamentul oricărei societăți comerciale cu mai mulți asociați este un act juridic colectiv, respectiv un contract, prin care mai multe persoane hotărăsc să se asocieze în vederea desfășurării unei activități comerciale și convin, printr-un statut adaptat nevoilor lor și obiectivelor propuse, cu privire la modul în care înțeleg să organizeze atât relațiile dintre ele, ca membri ai respectivei entități, cât și modul de funcționare a societății comerciale. Aceasta având în vedere

că participarea în societate presupune respectarea unei discipline colective, care se regăsește în câteva concepte juridice bine cunoscute: *affectio societatis*, principiul preeminenței interesului social, principiul egalității de statut juridic între asociați și principiul majorității. Iar asociații, prin intermediul unor pacte, clauze și înțelegeri, tind să creeze, pe parcursul derulării contractului de societate, o rețea de contracte prin care îmbogățesc sau restrâng drepturile și obligațiile legale aferente calității de asociat. În aceste condiții, contractul – ca expresie bivalentă, atât a libertății cât și a constrângerii – ar putea da naștere unor tensiuni și chiar unui conflict între interesul comun al asociațiilor și interesele personale ale acestora sau ale unora dintre ei. Iar când acest conflict nu poate fi stins sau aplanat de către asociați, justiția este chemată ca, în baza dispozițiilor legale, dar și în temeiul prevederilor statutare și contractuale, să îl tranșeze.

Asociații care fac parte dintr-o societate comercială a cărei existență însăși poate fi subiectul unor controverse sau chiar contestări, din interiorul sau exteriorul ei, trebuie să înțeleagă cât mai exact obiectivele pe care le pot atinge în cadrul acestei entități, precum și drepturile pe care le pot exercita în calitate de membri ai acesteia. Considerăm că, la această necesară înțelegere, prezenta monografie, în a doua sa ediție, își poate aduce o contribuție importantă și utilă.

Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale reprezintă cadrul legal general referitor la constituirea, organizarea, funcționarea și dispariția societăților comerciale în România, o serie de legi și alte acte normative cu caracter special reglementând diferite tipuri „speciale” de societăți comerciale, toate aceste prevederi completându-se, acolo unde este cazul, cu dispozițiile Codului comercial sau cele

ale Codului civil. Dar, din vasta tematică a reglementărilor în materie de societăți comerciale – care ar putea fi desemnată prin sintagma, insuficient cuprinzătoare, poate, „drept societar” – autorul prezentei monografii și-a propus să examineze și să expună numai aspectele privitoare la relațiile dintre asociați (inclusiv dintre viitorii asociați) „din momentul negocierii constituirii societății comerciale sau a includerii unor noi asociați, prin modificarea actului constitutiv, pe parcursul existenței societății”.

Autorul, prin modul de expunere și analiză a problematicii abordate, urmărește și reușește să demonstreze că modificările succesive realizate în materie, “au conferit, din ce în ce mai mult, un cadru benefic pentru acordurile/înțelegerile dintre asociați”, posibilitatea asociațiilor de a negocia, în diferitele etape ale constituirii și funcționării societății comerciale, fiind o aplicare a principiului libertății contractuale, în limitele impuse de legiuitor.

Analizele privind problemele referitoare la regimul pactelor între asociați, clauze, pacte, înțelegeri cu caracter general și cele între asociați la diferite tipuri de societăți comerciale stabilirea sediului societății și libertatea de stabilire în Uniunea Europeană și soluționarea litigiilor între asociați prin arbitraj sunt temeinice, iar soluțiile și aprecierile autorului privind aceste probleme sunt corecte și bine fundamentate, cu argument rezultând atât din reglementarea legală și cercetările doctrinare cât și din jurisprudență.

În concluzie, prin analizele sistematice precise și documentate asupra temei propuse, prin soluțiile date ca și prin informația bibliografică și jurisprudențială pe care o oferă, prezenta monografie se constituie într-un instrument de informare și de lucru util în primul rând pentru asociații din societăți comerciale și viitorii asociați în asemenea

societăți, dar și pentru aceia care, în activitatea de cercetare științifică sau în cea practică, sunt preocupați de problemele juridice ale societăților comerciale.

Dr. Gheorghe BUTA
Avocat Asociat – Mușat & Asociații

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE LA EDIȚIA A II-A	5
Dr. Gheorghe Buta, CUVÂNT ÎNAINTE	9
CUPRINS	13
INTRODUCERE	19
Secțiunea 1. Cadrul juridic din România	20
Secțiunea 2. Persoanele care pot încheia pacte	23
Secțiunea 3. Noțiunea și clasificarea pactelor	24
Secțiunea 4. Avantajele pactelor societare	30
Secțiunea 5. Redactarea pactelor societare	31
5.1. <i>Întrebare: redactarea unei înțelegeri sau utilizarea unui formular</i>	31
5.2. <i>Recomandări practice privind redactarea pactelor</i>	31
5.3. <i>Principiul bunei-credințe la redactarea pactelor</i>	33
CAPITOLUL I. PRINCIPIUL LIBERTĂȚII CONTRACTUALE – FUNDAMENT AL PACTELOR ÎNTRE ASOCIAȚI	35
Secțiunea 1. Principiul libertății contractuale	35
Secțiunea 2. Interesul social și affectio societatis	38
Secțiunea 3. Definiția societății comerciale și delimitarea de alte instituții juridice	44
Secțiunea 4. Rolul instanțelor de judecată în materia pactelor societare	51
CAPITOLUL II. REGIMUL PACTELOR ÎNTRE ASOCIAȚI	52
Secțiunea 1. Validitatea pactelor între asociați	52
Secțiunea 2. Opozabilitatea pactelor dintre asociați	54
Secțiunea 3. Mijloace de acțiune pentru neexecutarea pactelor	55
3.1. <i>Preliminarii</i>	55

3.2.1. <i>Desființarea pactelor între asociați</i>	55
3.2.2. <i>Executarea forțată a pactelor între asociați</i>	56
3.3. <i>Societatea comercială poate avea calitate procesuală activă?</i>	57
Secțiunea 4. Interpretarea pactelor	58
Secțiunea 5. Publicitatea actelor constitutive	58

CAPITOLUL III. CLAUZE, PACTE, ÎNTELEGERI APLICABILE TUTUROR SOCIETĂȚILOR COMERCIALE

Secțiunea 1. Considerații preliminare	62
Secțiunea 2. Clauze referitoare la cheltuielile ocazionate de constituirea societății	67
Secțiunea 3. Clauze referitoare la participarea la beneficii și pierderi.....	68
3.1. <i>Importanța stabilirii unor clauze referitoare la beneficii și pierderi</i>	68
3.2. <i>Împărțirea profitului și interdicția clauzelor leonine</i>	69
3.2.1. <i>Cuquantumul dividendelor. Dividendele se plătesc asociaților proporțional cu cota de participare la capitalul social vărsat, dacă prin actul constitutiv nu se prevede altfel</i>	69
3.2.2. <i>Regimul juridic al clauzelor leonine</i>	71
Secțiunea 4. Clauze referitoare la aporturi	72
Secțiunea 5. Clauze referitoare la firmă și emblemă	76
Secțiunea 6. Clauze referitoare la cesiunea fondului de comerț ...	86
Secțiunea 7. Alegerea formei societății comerciale	87
Secțiunea 8. Efectele încălcării cerințelor legale de constituire a societății	91
Secțiunea 9. Nulitatea societății comerciale	93
Secțiunea 10. Clauze referitoare la sucursale	98
Secțiunea 11. Alegerea obiectului de activitate și pacte între asociați privind obiectul de activitate	107
Secțiunea 12. Suspendarea temporară a activității	109
Secțiunea 13. Pacte cu privire la sediu	113
Secțiunea 14. Pacte cu privire la durata societății	114
Secțiunea 15. Pacte referitoare la neconcurență	117

CAPITOLUL IV. STABILIREA SEDIULUI SOCIETĂȚII COMERCIALE ȘI LIBERTATEA DE STABILIRE ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ	121
Secțiunea 1. Importanța alegerii sediului principal al societăților comerciale din România	121
Secțiunea 2. Sisteme referitoare la constituirea societăților comerciale în Uniunea Europeană	133
Secțiunea 3. Studiu de caz în materia libertății de stabilire: cauza Centros, C-212/97	139
Secțiunea 4. Cartesio C-210/06 – noi valențe, problema (încă nerezolvată)	147
CAPITOLUL V. PACTE ÎNTRE ASOCIAȚIA SOCIETĂȚILE DE PERSOANE (SOCIETATEA ÎN NUME COLECTIV ȘI SOCIETATEA ÎN COMANDITĂ SIMPLĂ)	149
Secțiunea 1. Pacte referitoare la dreptul de a folosi fondurile societății	149
Secțiunea 2. Pacte referitoare la dreptul de supraveghere și control	150
Secțiunea 3. Pacte referitoare la adunările asociațiilor	150
CAPITOLUL VI. PACTE ÎNTRE ASOCIAȚIA SOCIETATEA CU RĂSPUNDERE LIMITATĂ	152
Secțiunea 1. Pacte referitoare la adunările generale	152
Secțiunea 2. Clauze referitoare la administratori	154
2.1. <i>Precizări prealabile</i>	154
2.2. <i>Administrarea în cadrul societății</i>	154
2.3. <i>Administrarea societății în raport cu terții</i>	155
2.4. <i>Dreptul de a reprezenta societatea</i>	157
2.5. <i>Cumulul calității de administrator și conflictul de interes</i> ..	158
2.5.1. <i>Administrator la mai multe societăți</i>	158
2.5.2. <i>Cumulul calității de administrator cu aceea de asociat într-o societate concurentă</i>	159
2.5.3. <i>Conflictul de interes</i>	160
2.6. <i>Clauze referitoare la răspunderea administratorului</i>	160
2.6.1. <i>Răspunderea civilă</i>	160
2.6.1.1. <i>Precizări prealabile</i>	160
2.6.1.2. <i>Cazurile de răspundere a administratorului</i> ..	161

2.6.1.3. Dreptul la acțiune împotriva administratorului	163
2.6.1.4. Clauze de nerăspundere	164
2.6.2. Răspunderea penală	164
Secțiunea 3. Pacte referitoare la cesiunea părților sociale	165
3.1. Principiul transmisiunii părților sociale	165
3.2. Cesiunea părților sociale	166
3.3. Efectele cesiunii de părți sociale	167
3.4. Sancțiunea neînregistrării operațiunii de cesiune la Registrul comerțului	167
Secțiunea 4. Sunt posibile convențiile cu privire la excluderea asociațiilor?	167

CAPITOLUL VII. PACTE ÎNCHEIATE ÎNTRE ACȚIONARI (SA ȘI SCA)

Secțiunea 1. Pacte referitoare la dreptul de vot	175
1.1. Exercițarea dreptului la vot	175
1.2. Restrângeri legale ale dreptului de vot	176
1.3. Suspendarea dreptului de vot	177
1.4. Uzufuctul acțiunilor	177
1.5. Garanțiile reale mobiliare	179
1.6. Clauze statutare referitoare la accesul în adunarea generală a acționarilor	180
1.7. Clauze referitoare la votul secret	180
Secțiunea 2. Pacte referitoare la reprezentarea acționarilor în adunarea generală	181
2.1. Persoanele care pot fi mandatarî	181
2.2. Obligatoritatea procurii speciale	181
2.3. Restricții legale privind reprezentarea	183
2.4. Clauze ale actului constitutiv privind reprezentarea asociațiilor	184
Secțiunea 3. Pacte referitoare la capital	185
3.1. Pacte referitoare la liberarea aportului social	185
3.2. Pacte referitoare la acțiuni	186
3.2.1. Regimul juridic al acțiunilor	186
3.2.2. Felurile acțiunilor	186
3.2.3. Conținutul acțiunilor	187
3.2.4. Transmiterea dreptului de proprietate asupra acțiunilor	188
3.2.5. Convenția de uzufruct asupra acțiunilor	191
3.3. Dobândirea propriilor acțiuni de către societate	192

3.4. <i>Preluarea ostilă a societății comerciale</i>	195
3.5. <i>Pacte referitoare la reducerea capitalului social</i>	196
3.5.1. <i>Considerații generale</i>	196
3.5.2. <i>Modalități de reducere a capitalului social</i>	197
3.6. <i>Pacte referitoare la majorarea capitalului social</i>	199
3.6.1. <i>Formele majorării de capital</i>	199
3.6.2. <i>Dreptul de preemțiune</i>	202
3.6.3. <i>Prima de emisiune</i>	203
Secțiunea 4. <i>Pacte referitoare la adunările generale</i>	206
4.1. <i>Calitatea de acționar</i>	206
4.2. <i>Pacte referitoare la întrunirea adunărilor generale și a celei speciale</i>	207
4.3. <i>Clauze privind validitatea deliberărilor</i>	208
4.3.1. <i>Clauze privind validitatea deliberărilor adunării ordinare</i>	208
4.3.2. <i>Validitatea deliberărilor adunării generale extraordinare</i>	208
4.4. <i>Clauze privind convocarea adunărilor generale</i>	209
4.4.1. <i>Clauze statutare privind inițiativa convocării adunării generale</i>	209
4.4.2. <i>Adunarea generală spontană</i>	209
4.5. <i>Clauze statutare privind conținutul convocării adunării generale</i>	210
Secțiunea 5. <i>Reprezentarea societății pe acțiuni față de terți</i>	212
Secțiunea 6. <i>Sunt posibile convențiile cu privire la excluderea asociaților?</i>	212
6.1. <i>La societățile pe acțiuni nu sunt posibile convenții referitoare la excluderea acționarilor</i>	212
6.2. <i>Drepturile și obligațiile asociatului exclus</i>	214
Secțiunea 7. <i>Retragerea acționarului din societățile pe acțiuni</i>	214
Secțiunea 8. <i>Pacte între acționari în cadrul fuziunii sau divizării</i> .	226

CAPITOLUL VIII. SOLUȚIONAREA LITIGIILOR ÎNTRE ASOCIAȚI PRIN ARBITRAJ ȘI MEDIERE	229
Secțiunea 1. <i>Importanța și locul arbitrajului în soluționarea litigiilor dintre asociați</i>	229
Secțiunea 2. <i>Regiile autonome, societățile comerciale cu capital de stat și grupurile de societăți</i>	231

Secțiunea 3. Societățile comerciale constituite în virtutea Legii nr. 31/1990	232
Secțiunea 4. Împuternicirea de a semna o convenție arbitrală	237
Secțiunea 5. Soluționarea litigiilor între asociați prin mediere	238
CONCLUZII	240
ÎN LOC DE POSTFAȚĂ. OPINII DESPRE PRIMA EDIȚIE	243
BIBLIOGRAFIE	246
ABSTRACT	260

CONCLUZII

Care ar fi concluzia acestui volum, în care autorul enumeră pactele societare, pe unele cântărindu-le mai greu, și acordându-le mai mult spațiu, altora mai puțin? Trebuie spus că realitățile juridice și economice din România sunt într-o continuă schimbare; mentalitatea și abordarea relațiilor de afaceri au avut multe influențe (vestice, evident) translate aici prin societățile comerciale care și-au deschis filiale sau sucursale sau impuse prin contracte (franciză). În toate cazurile, consilierii acestor societăți au avut un șoc: trecerea rapidă de la faza manualelor generale, și cu toate acestea stufoase, la rezolvarea unor probleme punctuale, de nerezolvat cu ajutorul cărților. Poate că nici o carte nu poate rezolva problemele punctuale ridicate de către viață, dar dacă acestea oferă o idee, prezintă o soluție, o cale, o posibilitate, încercarea cuprinsă în paginile aceleia nu au fost fără rost.

Încercarea din paginile acestei cărți a fost dublă: pe de o parte să sintetizez opiniile juridice (doctrina) din țara noastră; acestea sunt mai aproape de realitatea de a noi față de multe alte tomuri din Franța, Italia (ca să nu amintim SUA); apoi, să vedem, fragmentar, poate, care sunt opțiunile instanțelor – am transmis cât mai multă informație referitoare la practica instanțelor și am completat aceste două direcții prin comentariu.

Este interesant că în materia societară, a pactelor societare rolul reglementărilor europene este extrem de redus. Această

ipoteză va trebui să fie luată în discuție, dar nu trebuie să evitam o discuție greu de realizat încă: Uniunea Europeană nu poate interveni în libertatea convențiilor încheiate de către asociații societăților comerciale,³¹⁷ iar acolo unde s-a realizat acesta, deși nu am evaluat impactul, este posibil ca să fi fost negativ (rolul lucrătorilor în privința unor operațiuni ale societății europene; rolul expertizelor în materia aporturilor).

Tema tratată este paradoxală întrucât pune față în față disciplina organizațională (instituțională) cu libertatea contractuală a asociațiilor; interesele particulare sau fracționate ale asociațiilor din societatea comercială își pot găsi instrumentul potrivit în pactele societare. Pactele societare reprezintă modalitatea civilizată prin care asociații își negociază drepturile, făcând uitat dictonul „*homo homini lupus est*” (Plaut). Puterea înțelegerilor scrise dintre asociați, transformă și simplifică rolul judecătorului; eliberând afacerile de ambiguitățile juridice, stabilitatea și dezvoltarea acestora sunt primordiale.

Legile (în special Legea nr. 31/1990) reprezintă un cadru general, în care este permisă negocierea tuturor elementelor care instituie societatea. Limitele acestor negocieri, limitele impuse de lege, au fost avute în vedere în acest ghid – structura sa urmărește elementele practice ale organizării și funcționării unei societăți comerciale din perspectiva înțelegerilor între asociați.

Am construit acest volum ca un ghid pentru cei interesați de limitele negocierilor în afaceri, în materia societăților

³¹⁷ A se vedea cauza CJCE, *Pafitis și alții*, C-441/93, hotărârea din 12 martie 1996, ECR 1996 p. I-1347. Pe larg: **Natalya Shelkopyas**, *The Application of EC Law in Arbitration Proceedings*, Europa Law Publishing, 2003, p. 53-55.

comerciale. Esența negocierii, chiar în legătură cu societatea comercială, este dată de limitele, posibilitățile pe care profesioniștii le pot aborda. Am dezbătut argumente pro și contra soluțiilor din practica jurisdicțională și arbitrală și am făcut propuneri. Voi fi încurajat de toate criticile care se vor aduna în jurul acestei cărți, de propunerile constructive pe care autorul le va primi cu interes.³¹⁸ Pentru editarea prezentului volum am avut în vedere legislația și bibliografia anterioare datei de 31 decembrie 2011.

Pentru o permanentă completare a surselor prezentului volum, a trimiterilor esențiale către documente, instituții și reviste, precum și pentru o platformă de discuții deschise am creat site-ul www.pactesocietare.ro

³¹⁸ Mulțumesc pe această cale dlui. **Adrian Man pentru recenziile sa** (*O călăuză importantă pentru teoreticienii și practicienii dreptului comercial*, RRDA, nr. 2/2011) și Alexandrei Gordea pentru răbdarea de a fi citit întregul „manuscris”. Evident, lipsurile acestei ediții, îi aparțin în totalitate autorului.

În loc de postfață. Opinii despre prima ediție

„*Pactele societare*” se prezintă ca o continuare a cercetării românești în evidențierea și accentuarea valențelor juridice ale voinței, cu o aplicație specifică – societățile comerciale și cu instrumente științifice și metodologice ale cercetării aplicative. Analiza jurisprudenței naționale și străine este integrată problematicii clauzelor, pactelor și înțelegerilor între asociați. Conf. univ. Mihai Șandru utilizează literatura juridică în scopul consolidării raționamentelor juridice și în procesul de argumentare.

Lucrarea se adresează atât practicienilor, fiind un ghid practic exhaustiv, cât și teoreticienilor sau cercetătorilor de la orice nivel (licență, master sau doctorat), ca o lucrare care fructifică eforturile recente în materie și poate deschide noi căi în cercetarea românească.

**Prof.univ.dr. Ion Dogaru,
Membru corespondent al Academiei Române**

* * *

„Monografia semnată de conf. dr. D.M. Șandru, cercetător științific II la Institutul de Cercetări Juridice “Andrei Rădulescu” al Academiei Române, este un demers pentru a selecta literatura juridică și jurisprudența în această materie a dreptului comercial. Autorul, atunci când problema este una controversată, adoptă sau formulează un punct de vedere întotdeauna argumentat și nu se raliază pur și simplu la o părere. Aceasta și din perspectiva că dl. Șandru este un practician al dreptului, cum vom arăta în continuare, nefiind exclusiv teoretician. Acest lucru se observă atât din structura cărții, cât și din opiniile împărtășite. Când se plasează

într-o anumită poziție, o adoptă pe cea care i se pare mai rezonabilă, ca din partea unuia care aplică, în concret, normele juridice specifice.”

Dr. Adrian Man, *O călăuză importantă pentru teoreticienii și practicienii dreptului comercial*, RRDA, nr. 2/2011

* * *

“Editura Universitară publică lucrarea *Pacte societare. Clauze, pacte, înțelegeri între asociații societăților comerciale*.

Autorul, Mihai Șandru, o personalitate cu un renume bine consolidat, ne oferă o prezentare tehnică, densă și încărcată de pragmatism a contractelor dintre asociații societăților comerciale.

Cartea este mai mult decât o analiză științifică: pune la dispoziția avocaților idei de construire a unor relații speciale între întreprinzătorii asociați.”

Dr. Andrei SAVESCU

* * *

“În prezent, în domeniul dreptului comercial literatura noastră de specialitate abundă în cursuri și tratate. Cu toate acestea, majoritatea studiilor și articolelor publicate chiar în revistele adresate practicienilor se focalizează asupra unor aspecte mai degrabă de ordin general. Ne lipsește, și trebuie să admitem acest fapt, o abordare serioasă a unor subiecte ce ar putea fi considerate ca nișe ale dreptului comercial dar care în statele în care doctrina și practica au ajuns la un grad de maturizare sunt dezbătute constant în ultimele decenii. Fără îndoială, tema pactelor societare, a convențiilor dintre asociați care completează actele constitutive ale societății este nu numai un subiect de actualitate ci o chestiune care trebuie revelată, în primul rând, practicienilor care nu cunosc deseori problematica acestor convenții.

În această direcție, prezentul studiu este imperios necesar cu atât mai mult cu cât în viața societăților comerciale pactele dintre asociați s-au înmulțit în ultimul deceniu. Cu siguranță tema abordată de Mihai Șandru este departe de a fi epuizată însă trebuie să mărturisim, prezentul volum care conține o minuțioasă descriere teoretică a instituției completată cu o extrem de utilă jurisprudență are rolul de a deschide un

nou drum într-o sferă atât de vastă precum cea evocată. Astfel, credem că este, în primul rând, meritul autorului care s-a aventurat cu îndrăzneala caracteristică vârstei să cerceteze și să evoce în fața practicienilor din România o temă de mare actualitate care naște o sumă de întrebări ce nu își găsesc răspunsul în tratatele de drept comercial.“

Dan Velicu,
avocat, doctor în dreptul comerțului internațional al Universității
din Modena

BIBLIOGRAFIE³¹⁹

A. Cursuri, tratate, monografii

- ✓ **S. Angheni, M. Volonciu, C. Stoica, M.G. Lostun**, *Drept comercial*, București, 2000.
- ✓ **Gheorghe Beleiu**, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, Ediția a XI-a revăzută și adăugită de **Marian Nicolae și Petrică Trușcă**, Editura Universul Juridic, 2007.
- ✓ **G. Boroi**, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, Editura AllBeck, București, 2001.
- ✓ **Patrik Canin**, *Droit commercial*, Ed. Hachette, Paris, 2001.
- ✓ **Stanciu D. Cârpenaru**, *Tratat de drept comercial român*, Ed. Universul Juridic, București, 2009.
- ✓ **Daniel Cohen**, *Arbitrage et société*; LGDJ, Paris, 1993
- ✓ **Mircea N. Costin**, *Dicționar de drept internațional al afacerilor, A-D, D-O, R-W*, Editura Lumina Lex, București, 1996.
- ✓ **Ion Deleanu, Sergiu Deleanu**, *Arbitrajul intern și internațional*, Ed. Rosetti, București, 2005.
- ✓ **I.N. Fiñescu**, *Curs de drept comercial*, editat de Al. Th. Doicescu, București, 1929.
- ✓ **C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu**, *Tratat de drept civil român, vol. II*, Ed. All, București, 1997.
- ✓ **Dumitru Mazilu**, *Tratat privind Dreptul comerțului internațional*, Ed. Universul Juridic, București, 2011.
- ✓ **Radu I. Motica, Lucian Bercea**, *Drept comercial român*, Ed. Lumina Lex, București, 2005.

³¹⁹ Materialele care au la început „[” nu au fost consultate pentru prezenta ediție.

- ✓ **Michel Pédamon**, *Droit commercial. Commerçants et fonds de commerce. Concurrence et contrats du commerce*, Ed. Dalloz, Paris, 1994.
- ✓ **Yves Reinhard**, *Droit Commercial*, Ed. Litec, 1996.
- ✓ **Georges Ripert, Réne Roblot**, (Quizième édition par Michel Germain), *Traité de droit commercial*, Paris, Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence, 1993.
- ✓ **Viorel Roș**, *Arbitrajul comercial internațional*, Ed. Monitorul Oficial, București, 2000.
- ✓ **Ioan Schiau**, *Curs de drept comercial*, Ed. Rosetti, București, 2004.
- ✓ **Ion Turcu**, *Teoria și practica dreptului comercial român*, Ed. Lumina Lex, București, 1998.
- ✓ **Ion Turcu**, *Falimentul. Actuala procedură. Tratat*, Ed. Lumina Lex, București, 2005.
- ✓ **Ion Turcu**, *Noul Cod civil: Legea nr. 287/2009. Cartea a V-a. Despre obligații (art. 1164-1649). Comentarii și explicații*, Ed. C.H.Beck, 2011.
- ✓ **C. Vivante**, *Instituțiuni de drept comercial*, traducere de W. Petrovici, Editura Casei Școalelor, București, 1927.
- ✓ **C. Vivante**, *Principii de drept comercial*, traducere P.H. Suciuc, Editura Casa Românească, București, 1934.
- ✓ *******, *Noul Cod civil - Note • Corelații • Explicații*, Ed. C.H. Beck, București, 2011.

B. Monografii – societăți comerciale

- ✓ **Ioan Adam, Nicolae Codruș Savu**, *Legea societăților comerciale. Comentarii și explicații*, Ed. C.H. Beck, București, 2010
- ✓ **Ion Băcanu**, *Mărirea capitalului social al societăților comerciale*, Ed. Lumina Lex, București, 1994.
- ✓ **C. Bârsan, A. Țiclea, V. Dobrinioiu, M. Toma**, *Societățile comerciale. Organizarea, funcționarea, răspunderea și obligațiile fiscale*, Casa de Editură și Presă Șansa SRL, București, 1995.
- ✓ **[Leonardo Benvenuto**, *Azioni, obbligazioni e strumenti finanziari*, 2011 - pp. XX-348
- ✓ **Octavian Căpățână**, *Societățile comerciale*, Ed. Lumina Lex, București, 1996.

- ✓ **Elena Cârcei**, *Societățile comerciale pe acțiuni*, Ed. All, București, 1999.
- ✓ **Stanciu D. Cârpenaru, Sorin David, Cătălin Predoiu, Gheorghe Piperea**, *Societățile comerciale. Reglementare, doctrină, jurisprudență*, Ed. AllBeck, București, 2001 (ed. a II-a, 2002).
- ✓ **St. D. Cârpenaru, S. David, C. Predoiu, Gh. Piperea**, *Legea societăților comerciale. Comentariu pe articole, Ediția 4*, Editura C.H.Beck, București, 2009.
- ✓ **Radu N. Catană**, *Rolul justiției în funcționarea societăților comerciale*, Ed. Lumina Lex, București, 2003.
- ✓ **Radu N. Catană**, *Dreptul societăților comerciale. Probleme actuale privind societățile pe acțiuni. Democrația acționarială*, Ed. Sfera juridică, Cluj Napoca, 2007.
- ✓ **Pierre Chesnelong**, *Le droit de vote dans les assemblées générales par sociétés par action*, Librairie Imprimerie Saint Cyprien, Toulouse, 1924.
- ✓ **Mircea Costin, Corina Aura Jeflea**, *Societățile comerciale de persoane*, Ed. Lumina Lex, București, 1999.
- ✓ **M. Cozian, A. Viandier, Fl. Deboissy**, *Droit des sociétés*, Litec, Paris, 2000.
- ✓ **Cristina Cucu, Marilena-Veronica Gavriș, Catalin-Gabriel Bădoiu, Cristian Haraga**, *Legea societăților comerciale adnotată. Reper bibliografice, practica judiciară, decizii ale Curții Constituționale, adnotari*, Ed. Hamangiu, 2007.
- ✓ **Paul I. Demetrescu**, *Întreprinderile comerciale*, Ed. Cercetări juridice, București, 1943.
- ✓ **Nicoleta Rodica Dominte**, *Organizarea și funcționarea societăților comerciale*, Ed. C.H.Beck, București, 2008.
- ✓ **Frank Dornseifer**, *Corporate business forms in Europe: a compendium of public and private limited companies in Europe*, Sellier, 2005
- ✓ **P. Dragomirescu**, *Dividende fictive*, Atelierele Grafice SOCEC & Co., București, 1910.
- ✓ **D. A. P. Florescu, Th. Mrejeru, G. Bălașa**, *Drept societar*, Ed. Lumina Lex, București, 2003.
- ✓ **I. L. Georgescu**, *Drept comercial român. Societățile comerciale*, Ed. Socec, București, 1948 [Reeditat, Ed. AllBeck, București, 2002]

- ✓ **I. L. Georgescu**, *Drept comercial român*, vol. II, Ed. Socec, București, 1947.
- ✓ **D. D. Gerota**, *Curs de societăți comerciale. Ținut la Universitatea din București în 22 de prelegeri libere*, Imprimeria Fundația Culturală Regele Mihai I, București [1928].
- ✓ **L.C.B. Gower**, *Principle of Modern Company Law*, Sweet and Maxwell, London, 1992.
- ✓ **Béatrice Grandguillot, Francis Grandguillot**, *L'essentiel du droit des sociétés – Sociétés commerciales, autres sociétés, groupements*, Ed. Gualino, Paris, V^e-éd, 2005.
- ✓ **Yves Guyon**, *Droit des affaires, tome 1, Droit commercial général et Sociétés*, Economica, Paris, 1996.
- ✓ **M. Hacman**, *Drept comercial comparat. Volumul II, Dreptul societăților comerciale. Dreptul titlurilor de valoare*, Ed. Curierul Judiciar, București, 1932.
- ✓ **M. Hessel (coord)**, *Administrarea societăților pe acțiuni în economia de piață și tranziție*, Ed. All, București, 1997.
- ✓ **Crenguța Leaua**, *Societăți comerciale. Proceduri speciale*, ediția 2, Ed. C.H. Beck, 2009.
- ✓ **Cornelia Lefter**, *Societatea cu răspundere limitată în dreptul comparat*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1993.
- ✓ **Barthélémy Mercadal, Philippe Janin**, *Memento Pratique Francis Lefebvre. Societes Commerciales 1984-1985*, Ed. Juridiques Lefebvre, Paris, 1984.
- ✓ **Philippe Merle**, [avec la collaboration de **Anne Fauchon**] *Droit commercial. Sociétés commerciales*, Ed. Dalloz, Paris, 8e édition 2001 [ultima ediție, Dalloz-Sirey, 14e édition, 2010].
- ✓ **Jacques Mestre, Sylvie Faye**, *Lamy sociétés commerciales*, Lamy, Paris, 1994.
- ✓ **Radu I. Motica**, *Drept societar*, Ed. Alma Mater, 1997.
- ✓ **Emanoil Munteanu**, *Regimul juridic al administratorilor societăților comerciale*, Ed. AllBeck, București, 2000.
- ✓ **Raul Petrescu**, *Constituirea, funcționarea și modificarea societăților comerciale. Legea nr. 31/1990, republicată*, Ed. Oscar Print, București, 1999.
- ✓ **[Bruno Petit**, *Droit des sociétés*, 5e édition, Litec, 2010.
- ✓ **Ben Pettet**, *Company Law*, second edition, Ed. Pearson-Longman, London, 2005.

- ✓ **Gheorghe Piperea**, *Societăți comerciale, piață de capital, aquis comunitar*, Ed. All Beck, București, 2005.
- ✓ **Gheorghe Piperea**, *Obligațiile și răspunderea administratorilor societăților comerciale. Noțiuni elementare*, Ed. AllBeck, București, 1998.
- ✓ **Gh. Piperea**, *Drept comercial*, vol. I, Ed. C.H.Beck, București, 2008; vol. II, Ed. C.H.Beck, București, 2009.
- ✓ **Dan A. Popescu**, *Contractul de societate*, Ed. Lumina Lex, București, 1996.
- ✓ **Titus Prescure**, *Registrul comerțului*, Ed. AllBeck, București, 2001.
- ✓ **Claudia Roșu, Maria Lavinia Tec**, *Dreptul societăților comerciale*, Ed. Mirton, Timișoara, 2004.
- ✓ **Bernard Saintourens**, *L'entreprise en société à responsabilité limitée*, Dalloz, Paris, 1994.
- ✓ **Lucian Săuleanu**, *Eseu asupra voinței acționarilor. Adunarea generală a acționarilor*, Ed. Sitech, Craiova, 2006.
- ✓ **V. Simion**, *Despre responsabilitatea administratorilor în societățile anonime*, Tipografia Universul, București, 1943.
- ✓ **Ioana Alina Stanca**, *Administrarea societăților pe acțiuni. Constituire, gestionare, lichidare*, Editura Hamangiu 2009.
- ✓ **Dan Drosu Șaguna, Mihail Romeo Nicolescu**, *Societatea comercială europeană. Unitate în diversitate*, Ed. Oscar Print, București, 1996.
- ✓ **Daniel-Mihail Șandru**, *Societățile comerciale în Uniunea Europeană*, Ed. Universitară, București, 2007.
- ✓ **Ioan Schiau, Titus Prescure**, *Legea societăților comerciale nr. 31/1990. Analize și comentarii pe articole*. ed. a 2-a revăzută, adăugită și actualizată, Editura Hamangiu, București, 2009.
- ✓ **Marius Șcheaua**, *Legea societăților comerciale nr. 31/1990: comentată și adnotată*, Ed. Rosetti, București, ediția a II-a, 2002.
- ✓ **Maria Lavinia Tec**, *Constituirea societăților comerciale*, Ed. Lumina Lex, București, 2005.
- ✓ **Dominique Vidal**, *Droit des sociétés*, LGDJ, Paris, 5e edition, 2005.
- ✓ **Dominique Vidal, Frédéric Maquelier**, *Droit des sociétés. Applications pratiques*, LGDJ, Paris, 1999.
- ✓ **Romul Petru Vonica**, *Dreptul societăților comerciale*, Editurile Holding Reporter și Albastră, București, 1996.

C. Monografii pacte societare

- ✓ **Gh. Bouillet-Cordonnier**, *Pactes d'actionnaires et privilèges statutaires*, Paris, Edition Formation Entreprise, Litec, 1992.
- ✓ **[Olivier Caprasse, Roman Aydogdu]**, *Les conflits entre actionnaires. Prévention et Résolution*, Larcier, 2010.
- ✓ **[Olivier Caprasse]**, *Contrôle et pactes d'associés* în vol. *Contrôle, stabilité et structure de l'actionariat*, Larcier, 2009.
- ✓ **M. Dagot**, *Le pacte de préférence*, Paris, LITEC, 1988.
- ✓ **Jean-Jacques Daigre, Monique Sentilles-Dupont**, *Pactes d'actionnaires*, Ed. Joly, Paris, 1995.
- ✓ **Ion Dogaru**, *Valențele juridice ale voinței*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986.
- ✓ **Cristian Gheorghe**, *Societățile comerciale. Voința asociaților și voința socială*, Ed. AllBeck, București, 2003.
- ✓ **[Géraldine Goffaux-Callebaut]**, *Du contrat en droit des sociétés: Essai sur le contrat instrument d'adaptation du droit des sociétés*, Ed. L'Harmattan, 2008.
- ✓ **Y. Guyon**, *Traité des contrats. Les sociétés. Aménagements statutaires et conventions entre associés*, LGDJ, Paris, 1995 [2002].
- ✓ **Didier Leclercq**, *Les conventions de cession d'actions. Analyse juridique et conseils pratiques de rédaction*, Larcier, 2009.
- ✓ **Carla Messi**, *L'execution forcee des pactes des actionnaires*, Universite Robert Schumann, DEA de Droit des Affaires, 2004. <http://www-cde.u-strasbg.fr/da/da/AnnexesMemoires/Promo2004/Messi.pdf>
- ✓ *[Les principales clauses des contrats d'affaires* (Sous la direction de **Jacques Mestre** et de **Jean-Christophe Roda**), Lextenso éditions, ISBN : 978-2-35971-020-5, 1106 pages.
- ✓ **[Jacques Moury]**, *Ventes et cessions de droits sociaux à dire de tiers estimateur*, Dalloz, 2011.
- ✓ **[Sébastien Prat]**, *Les pactes d'actionnaires relatifs au transfert de valeurs mobilières*, Litec, 1992.
- ✓ **Sophie Schiller**, *Les limites de la liberté contractuelle en droit des sociétés - les connexions radicales*, LGDJ, 2002.
- ✓ **Dominique Velardocchio-Flores**, *Les accords extrastatutaires entre associés*, P.U.d'Aix-Marseille, 1993.
- ✓ **Carole Vogt**, *Groupes, pactes d'actionnaires & actions de concert*, DA, 2000, <http://www-cde.u-strasbg.fr/da/da/AnnexesMemoires/Promo2000/Vogt.pdf>

✓ [***, **Collectif Francis Lefebvre**, *Pactes d'actionnaires et engagements Dutreil*, Ed. Francis Lefebvre, 2008, 450 p.

D. Lucrări practice

✓ [**Paul Martel, Luc Martel**, *Les conventions entre actionnaires. Une approche pratique. Manuel du praticien. 9e édition, 2007, revue, corrigée et augmentée. Formules relatives aux conventions entre actionnaires sur CD-ROM (Word 2007, version PC)*, 9e édition, Wilson & Lafleur, 2007.

✓ [**Morroni Marco, Nigro Benito, Nigro Lucilla**, *Formulario commentato dei patti parasociali*, Maggioli Editore, 2007

E. Studii și articole de specialitate

Ioan Albu, *Libertatea contractuală*, Dreptul, nr. 3/1993.

I. Avram, *Natura juridică, forma, obiectul și capitalul social al societăților comerciale înființate în baza Legii nr. 31/1990*, Dreptul, nr. 12/1993.

Victor Babiuc, O. Căpățână, *Capacitatea de a încheia o convenție arbitrală în dreptul român*, RDC, nr. 6/1996

V. Babiuc, V. Stoica, *Libertatea contractuală și dreptul constituțional*, Dreptul, nr. 7/1995.

I. Băcanu, *Dizolvarea de drept a societății comerciale. Condițiile de validitate a prelungirii duratei societății*, în RDC, nr. 1/1997.

I. Băcanu, *Comentariu la Încheierea nr. 169 din 30 iunie 2000 pronunțată de Curtea de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României*, RDC, nr. 10/2000.

Ioan I. Bălan, *Natura juridică a societății comerciale*, Dreptul, nr. 11/2000.

Ioan I. Bălan, *Noțiunea de „affectio societatis” și aplicațiile sale în materie comercială*, Dreptul, nr. 9/1999.

J. P. Bertel, *Liberte contractuelle et sociétés*, Rev. Trim. Dr. Com., 1996.

Cristina Butacu, *Decizia de autorizare a concentrării economice emisă de Consiliul Concurenței – clauză suspensivă într-un contract de vânzare-cumpărare prin care se dobândește controlul asupra unui agent economic*, Revista de Drept Comercial, nr. 1/2001.

O. Căpățână, *Regimul juridic al operațiunilor de concentrare economică în dreptul concurenței*, Revista de Drept Comercial, nr. 5/1999; nr. 6/1999; 7-8/1999.

Janeen Carruthers, Charlotte Villiers, *Company Law in Europe – Condoning the Continental Drift?*, *European Business Law Review*, March/April 2000

E. Cârcei, *Din jurisprudența secției comerciale a Curții Supreme de Justiție pe semestrul II/2002*, în RDC, nr. 2/2003.

Gabriel Chifan, *Specialitatea capacității de folosință a societății comerciale. Excepții specifice. Elemente ale capacității de exercițiu*, RDC, nr. 3/2006.

D. Ciobanu, *Inadmisibilitatea obligării prin ordonanță președințială a unei persoane fizice sau juridice de a se asocia cu alte persoane fizice sau juridice*, Dreptul, nr. 2/1992.

D. Ciobanu, *Inadmisibilitatea asocierii forțate în societățile comerciale*, Dreptul, nr. 8/1994.

D. Ciobanu, *Transmiterea părților sociale într-o societate cu răspundere limitată*, Dreptul, nr. 10-11/1994.

Mircea Călin Costin, *Natura juridică a contractului de societate prin care se constituie o societate comercială*, *Revista de Drept Comercial*, nr. 3/1999.

Sergiu Deleanu, *Clauza leonină în contractele de societate*, Dreptul nr. 2/1992.

D. A. Dumitrescu, *Valabilitatea împuternicirii acordate sucursalei de a reprezenta societatea primară în relațiile cu terții și în justiție*, RDC, nr. 3/2005.

I. P. Filipescu, *Regimul juridic al bunurilor și datoriiilor soților în lumina legii societăților comerciale*, Dreptul nr. 11/1992.

Cristian Gheorghe, *Limitele arbitrajului în materie societară*, *Curierul Judiciar*, nr. 8/2010.

Cristian Gheorghe, *Nulitatea societății comerciale și nulitatea actului constitutiv*, RDC, nr. 4/2006.

C. Gheorghe, *Garanțiile reale purtând asupra părților social și a acțiunilor societăților comerciale*, *Revista de Drept Comercial*, nr. 5/2004.

C. Gheorghe, *Rolul voinței asociaților în constituirea societăților comerciale*, *Revista de Drept Comercial*, nr. 10/2000 (II); nr. 12/2000 (I).

M. K. Guiu, *Dacă bunurile comune ale soților pot constitui aport la capitalul social*, Dreptul, nr. 6/1992.

Y. Guyon, *Liberté contractuelle et droit des sociétés*, *Rev. jurispr. comm.*, n° 4, avril 2003.

Monica Ionaș Sălăgean, *Exercitarea dreptului de retragere al acționarului în cazul divizării societății. Scurte considerații*, PR, 1/2008.

Jesper Lau Hansen, *A New Look at Centros – From a Danish Point of View*, European Business Law Review, vol. 13, no. 1/2002

[C. N. V. Krishnan, Ronald W. Masulis, Randall S. Thomas, Robert B. Thompson], *Litigation in Mergers and Acquisitions*, Vanderbilt Law and Economics Research Paper No. 10-37. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1722227

Norbert Kuehrer, *Cross-border company establishment between the UK and Austria*, European Business Law Review, May/June, 2001;

Peggy Larrieu, *L'interprétation des pactes extra-statutaires*, Revue des sociétés 2007.

Marc Lauterfeld, *„Centros” and the EC Regulation on Insolvency Proceedings: The End of the “Real Seat” Approach towards Pseudo-foreign Companies in German International Company and Insolvency Law? —The Danger of Diverging Developments of the Connecting Factors in Company and Insolvency Law—*, European Business Law Review, March/April, 2001.

Frédéric Leclerc, *Que reste-t-il des nullités des sociétés en droit français après l'arrêt Marleasing?*, Revue de jurisprudence commerciale, 1992.

Emilian Lipcanu, *Despre limitarea aplicării în dreptul societăților comerciale a normei de interpretare prevăzute de art. 978 C.civ. de regula concordanței cu contractul de societate*, Revista de Drept Comercial, 4/2000.

C. Leaua, *Acțiunea în regularizarea societății comerciale*, Dreptul, nr. 5/2005

[Jeffrey M. Lipshaw], *Metaphor, Models, and Meaning in Contract Law* (February 14, 2011). Suffolk University Law School Research Paper No. 11-04. Available at http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1761575

Ioan Macovei, *Implicațiile principiului libertății convențiilor în exercitarea dreptului de vot în societatea cu răspundere limitată*, Revista de Drept Comercial, nr. 10/2006.

Augustin Ioan Man, *Discuții în legătură cu procedura retragerii din societate*, Dreptul, nr. 6/1995.

Luc Martel, *La convention entre actionnaires*, Le Réseau Juridique de Québec, <http://www.avocat.qc.ca/affaires/iiconvention.htm> [ultima consultare: 07.09.2010]

J. Mestre, *Reflexions sur les pouvoirs du juge dans la vie des sociétés*, Revue de Jurisprudence Commerciale, 1995.

Valentin Mircea, *Suspendarea dreptului de vot în cazul acțiunilor neplătite*, Revista de Drept Comercial, nr. 2/2003.

Valentin Mircea, *Convențiile extra-statutare ale acționarilor în dreptul românesc*, Revista de Drept Comercial, nr. 3/2002.

Douglas K. Moll, *Reasonable Expectations v. Implied-in-Fact Contracts: Is the Shareholder Oppression Doctrine Needed?*, Boston College Law Review, Vol. 42, p. 989, 2001

Kristin Nemeth, *The Austrian Supreme Court (Oberster Gerichtshof), Case 6 Ob 123/99b, Judgment of 15 July 1999*, în CMLR, 2000, p. 1277–1284.

[**Hiroshi Oda**, *Shareholders' Agreements in Russia*, International Company and Commercial Law Review, Volume 21, Issue 11, 2010

[**Thomas Papadopoulos**, *The Relationship between Takeover Bids and Mergers: Implications for the Internal Market of the European Union* (October 20, 2009). International and Comparative Corporate Law Journal, Vol. 7, No. 2, pp. 1-19, 2010

Olivier Paulhan, *Les clauses sensibles des pactes d'actionnaires*, 25 septembre 2001, JournalDuNet.com, <http://www.journaldunet.com/juridique/juridique010925.shtml> [ultima consultare 03.10.2010]

Vasile Pătulea, *Principiul libertății contractuale și limitele sale*, Dreptul, nr. 10/1997.

Vasile Pătulea, *Partea cuvenită fiecărui asociat din beneficiile realizate*, Dreptul, nr. 8/1992.

Vlad Peligrad, *Executarea garanțiilor reale mobiliare*, RRDA, nr. 10/2003.

M. Petrovici, *Discuție în legătură cu instituția transmiterii părților sociale*, Dreptul, nr. 3/1993.

[**David Pérez Millán**, *Pactos parasociales, actuación en concierto y opa obligatoria*, Cuadernos de derecho y comercio, N° 52, 2009, p. 95-137.

Gh. Piperea, M. Tomescu, *Dreptul societăților comerciale și regimul matrimonial actual*, RDC, 10/1999.

Gh. Piperea, *Shareholders agreements*, RRDA, nr. 4/2009

Carmen Popa, *Obligația legală de abținere de la deliberări în cazul în care există un interes contrar aceluia al societății și sancțiunea aplicabilă*, RDC, nr. 5/2003.

Ioan Popa, *Uzuzfructul acțiunilor și al părților sociale*, Dreptul nr. 10/2005.

Ioan Popa, *Influența regimului juridic matrimonial asupra raporturilor comerciale între soți*, Dreptul nr. 3/2000.

S. Prat, *La réforme des sociétés commerciales. Droits et obligations des associés: pactes d'actionnaires, droit de retrait et exclusion, renforcement des droits des minoritaires*, Gazette du Palais, 1998, n° 283.

Wulf-Henning Roth, *Case Law, Case C-212/97, Centros Ltd. v. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, judgement of 9 March 1999*, Common Market Law Review, vol. 37, 2000.

Alexandros Roussos, *Realising the Free Movement of Companies*, European Business Law Review, January/February, 2001

Ioan Schiau, *Despre consecințele prescrierii acțiunii de regularizare a încălcării cerințelor legale de constituire a societății comerciale*, PR, nr. 4/2006

Marc-Etienne Sebire, *La responsabilité civile et pénale du gérant de SARL ou d'EURL*, 20.02.2003, <http://www.netpme.fr/creation-entreprise/258-responsabilite-civile-penale-gerant-sarl-eurl.html>

Valeriu Stoica, *Dreptul de uzufruct*, Curierul Judiciar, nr. 9/2004.

Mircea Toma, Alexandru Țiclea, *Cu privire la noțiunea, natura juridică și funcțiile societății comerciale*, Dreptul, nr. 6/1992.

Nicoleta Țănțăreanu, *Jurisprudență comercială comentată a Curții de Apel Craiova*, Decizia nr. 433/10 mai 2005, RDC, nr. 2/2008.

Gh. Vâlceanu, *Unele aspecte privind dizolvarea societății comerciale la împlinirea termenului stabilit pentru durata acesteia*, în RDC, nr. 6/1997.

J. W. Verret, *Treasury Inc.: How the Bailout Reshapes Corporate Theory and Practice*, Yale Journal on Regulation, Vol. 27, No. 2, pp. 283-350, Summer 2010; George Mason Law & Economics Research Paper No. 09-43. Disponibil la <http://ssrn.com/abstract=1461143>

Daniel Vlăsceanu, *Utilitatea pactelor încheiate între acționari*, Revista Română de Dreptul Afacerilor, nr. 1/2005.

Eddy Wymeersch, *The Transfer Of The Company's Seat In European Company Law*, Common Market Law Review, 2003.

Site-ul „**Pacte societare**”: www.pactesocietare.ro care se updatează periodic

LISTA CAUZELOR CITATE

1. Jurisprudența

1.1. Jurisprudența națională

Cass. com., 15 juillet 1992, Revue de Jurisprudence de Droit des Affaires (RJDA), 1992, n°. 1130.

Curtea Supremă de Justiție, secția comercială, decizia nr. 287 din 5 martie 1996, *Buletinul Jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 1996*, p. 228.

CSJ, sec. com., decizia nr. 4814 din 21 decembrie 1999, Dreptul, nr. 11/2000, p. 163. (*Notă Dan Chirică*).

ICCJ, decizia nr. 52 din 8 aprilie 2002, în **D. A. P. Florescu, Th. Mrejeru, G. Bălașa**, 2003, p. 277

Curtea Supremă de Justiție, secția comercială, dec. 5512/1 octombrie, în RDC, nr. 2/2003.

Decizia Curții Constituționale nr. 356 din 5 iulie 2005 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 38 din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, publicată în M.Of. nr. 825 din 13 septembrie 2005.

Curtea Supremă de Justiție, Secția comercială, decizia nr. 6913 din 23 noiembrie 2001, în RDC, 1/2004, p. 202-203.

Curtea de Apel Alba Iulia, decizia nr. 258/A/2001, în *Culegere de practică, 1999-2002*, p. 183;

ICCJ, Secția comercială, decizia nr. 713 din 8 februarie 2005, în PR, nr. 2/2006, p. 46-48;

Curtea de Apel Suceava, decizia nr. 244 din 28/09/2001, în **M. Alexandrescu, C. Jora**, *Culegere de practică judiciară pe anii 1999-2002*, Ed. Lumina Lex, București, 2002.

Curtea de Apel Iași, decizia nr. 308 din 22.09.1999, în *Culegere de practică judiciară, 1999-2002*, p. 217.

ICCJ, Secția comercială, decizia nr. 1432 din 31 mai 2006, PR, 1/2007, p. 67.

Înalta Curte de Casație și Justiție, secția comercială, decizia nr. 2894 din 4 iunie 2003, în RDC, nr. 11/2004, p. 228-229.

Înalta Curte de Casație și Justiție, secția comercială, decizia nr. 1851 din 26 martie 2003, în RDC, nr. 12/2004, p. 232-234.

Curtea Supremă de Justiție, secția comercială, decizia nr. 3818 din 10 iulie 2000, în RDC nr. 2/2003, p. 185-186.

Î.C.C.J., secția comercială, decizia nr. 1177 din 25 martie 2004, în RRDA, nr. 3/2005, p. 112.

ICCJ, Secția comercială, decizia nr. 713 din 8 februarie 2005, în PR, nr. 2/2006, p. 46-48.

CSJ, sec. com., dec. nr. 1029 din 25 iunie 1996, RDC, nr. 3/1998, p. 125.

Curtea de Casație, III, dec. 170 din 1940, PJMC, II, p. 97.

Înalta Curte de Casație și Justiție, secția comercială, decizia nr. 3071 din 17 iunie 2003, în RDC, nr. 11/2004, p. 227-228.

Curtea Supremă de Justiție, secția comercială, decizia nr. 811 din 14 noiembrie 1995.

ICCJ, secția comercială, decizia nr. 4619 din 26 noiembrie 2003, în *ICCJ, BJ2003*, p. 229 și urm.

ICCJ, Secția comercială, decizia nr. 3761/21 iunie 2005, în PR, nr. 1/2006, p. 49.

Curtea de Apel București, secția comercială, decizia nr. 2662/1999, în Curtea de Apel București, *Culegere de practică judiciară în materie comercială*, Ed. Rosetti, București, 2001, p. 215-217.

ICCJ, secția comercială, decizia nr. 4264 din 6 noiembrie 2003, în *ICCJ, BJ2003*, p. 266.

Curtea Supremă de Justiție, secția comercială, decizia nr. 4677 din 17 decembrie 1998, în RDC, nr. 7-8/2000, p. 273.

ICCJ, secția comercială, decizia nr. 1664 din 6 martie 2002, în **D. A. P. Florescu, Th. Mrejeru, G. Bălașa**, *op. cit.*, p. 286.

Curtea de Apel Pitești, secția comercială și de contencios administrativ, decizia nr. 596/C din 26 iunie 2002, în *Pandectele române*, nr. 3/2003, III, p. 139.

CSJ, secția de contencios administrativ, decizia nr. 213 din 23 ianuarie 2003, *ICCJ, BJ2003*, p. 393.

Înalta Curte de Casație și Justiție, secția comercială, decizia nr. 1851 din 26 martie 2003, în RDC, nr. 12/2004, p. 234.

Înalta Curte de Casație și Justiție, secția comercială, decizia nr. 1851 din 26 martie 2003, în RDC, nr. 12/2004, p. 232-234.

ICCJ, secția comercială, decizia nr. 761 din 7 februarie 2002, **Dumitru Andreiu Petre Florescu, Theodor Mrejeru, Gabriel Bălașa**, *Drept societar*, Ed. Lumina Lex, București, 2003, p. 281.

Înalta Curte de Casație și Justiție, secția comercială, decizia nr. 1740 din 21 martie 2003, PR, nr. 6/2004, p. 83.

C.A. Lyon (3^e Civ.), 2 novembre 2006 - R.G. n° 05/03044, <http://www.courdecassation.fr>, Bulletin d'information n° 653 du 15.01.2007

Cass.com., 10 mars 1976, Bull. Joly, 1977, p. 436, în Lamy, op. cit., nr. 2751.

Curtea Supremă de Justiție, secția comercială, decizia nr. 5302/24 septembrie 2002, în RDC, nr. 2/2003, p. 162.

Curtea Supremă de Justiție, decizia nr. 1843 din 14 martie 2002, în *Pandectele române*, nr. 6/2003, p. 70.

1.2. Curtea de Justiție a Uniunii Europene

CJCE, 208/00, *Überseering BV c. Nordic Constriction Company Baumanagement (NCC)*, hotărârea din 5 noiembrie 2002, Rec. 2002, p. I-9919

CJCE, 81/87, *The Queen v. H. M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust plc*, hotărârea din 27 septembrie 1998, Rec. 1988, p. 5483.

CJCE, C-264/96, *Imperial Chemical Industries plc (ICI) c. Kenneth Hall Colmer (Her Majesty's Inspector of Taxes)*, hotărârea din 16 iulie 1988, Rec. 1988, p. I-4695.

CJCE, C-330/91, *The Queen c. Inland Revenue Commissioners, ex parte Commerzbank AG*, hotărârea din 13 iulie 1993, Rec. 1993, p. I-4017.

CJCE, 270/83, *Comisia c. Franța*, hotărârea din 28 ianuarie 1986, Rec. 1986, p. 273.

CJCE, C-212/97, *Centros*, hotărârea din 9 martie 1999, Rec. 1999, p. I-1459.

CJCE, 79/85, *Segers c. Bedrijfsvereniging voor Bank- en Verzekeringswezen, Groothandel en Vrije Beroepen*, hotărârea din 10 iulie 1986, Rec. 1986, p. 2375.

CJCE, C-367/96, *Alexandros Kefalas e.a. contre Elliniko Dimosio (État hellénique) et Organismos Oikonomikis Anasygkrotisis Epicheiriseon AE (OAE)*, hotărârea din 12 mai 1998, Rec. 1998, p. I-2843.

CJCE, *Cartesio*, C-210/06, hotărârea din 16 decembrie 2008, Rec. 2008 p. I-9641.

ABSTRACT

The second edition of the present volume was necessary because on the one hand the first edition was technically sold out and on the other hand, from the perspective of the content, the work had to be partially modified – by adding relevant case law and also the changes in legislation. This volume analyses the corporate contracts from the perspective of the provisions of the New Civil Code (NCC).

The corporate contracts seem to be a recent practice in our country on the one hand because there was no reality in this respect and on the other hand large companies used the procedures of parent companies; so that these never were the subject of an extensive research. The corporate contracts, which represent all the agreements and clauses established by the associates (shareholders) between themselves, form the subject-matter of a dispute not only in the field of their importance, but moreover of their scope: in short, we can consider corporate contracts all those agreements that form the subject-matter of common wills of the associates/shareholders (which are not decisions of the general assembly) and which fall within the general legislative framework of companies, contracts and private law rules.

The necessity of agreements between associates is given by the wide range of legal and economic and financial

relationships, by the need of finding specific means to govern the business relations between the companies' associates; the time of the model companies has passed – professionals and their advisers (lawyers/legal advisers) have noticed that a company has to have their instruments of incorporation as adjusted to realities as possible and they have to configure the economic relationship of forces between companies in the most coherent manner. An instrument of incorporation which regulates the relationships between associates, no matter how thorough it was drafted or how thoroughly covers any possible situation, can not predetermine the conduct of the associates.

The advantage of the corporate agreements between the shareholders is given by their flexibility; basically there is no need of special conditions of form for their valid conclusion. But there is, in addition, an argument from the perspective of time: they can supplement in any given moment the law and the instrument of incorporation (which also represents a law of the parties/shareholders) so that the last minute will of the shareholders determines important changes throughout the functioning of the company and without having to have recourse to more slower means – such as requesting a general meeting of the shareholders.

Another advantage is represented by the consistency and relevance of agreements between the shareholders. By establishing adjusted clauses, the associates are able to play an important role in performing justice, drastically diminishing the legislative lasting uncertainties (as by its nature the law is general and subject to interpretation), and can provide a direct way for the judge to interpret their will and not a will interpreted just as an effect of laws.

Romania is known as a state with legislative instability, the company law being significantly amended from its initiation, more than ten times. The corporate contracts are an element of stabilization, obviously not legislative, but with the same effects, at least in the areas in which the associates can decide by their own will. Negotiation starts by acknowledging the restrictions! '*Corporate contracts*' is a book about corporate boundaries and ingenuity.

It must be pointed out that the Romanian legal and economic realities are in a permanent change; the mentality and the approach of business relations had many influences (Western-oriented, obviously) transposed here by the companies that established subsidiaries and branches in Romania or imposed by contract (franchise). In all cases the advisers of these companies had a shock: the fast transition from the phase of general, and yet thick, manuals to the solving of specific problems, impossible to solve with the help of books. Maybe no book can solve the specific issues raised in life, but if it can offer an idea, provide a solution, a way, a possibility, the attempt encompassed in its pages is not meaningless.

The attempt encompassed in the pages of this book was double: on the one hand to summarize the legal opinions (doctrine) from our country; these are closer to our country's reality than many other books from France, Italy (without even mentioning USA); and to grasp, even partially, which are the options of the courts – I have rendered as many information possible regarding the courts' practice, and these two directions were supplemented by commentaries.

It is interesting that in the corporate field, in the area of the corporate contracts, the role of the European regulations is extremely limited. This hypothesis will have to be

discussed, but we should not avoid a discussion that is still difficult to approach: the European

Union can not interfere in the agreements concluded by associates of a company and it is possible that there where this has been done it was rather negative (the role of the employees concerning some transactions of the European Company; the role of the expertise in the area of the provisions of the share capital).

The topic approached here can be considered a paradox because achieves the confrontation between the organizational (institutional) discipline and the contractual freedom of the associates; the specific or fractional interests of the associates in the company can find the right tool in corporate contracts. The corporate contracts represent the civilized way by which the associates negotiate their rights, making forgotten the dictum "*homo homini lupus est*" (Plaut). The power of written agreements between the associates transform and simplify the role played of the judge; thus freeing business from legislative ambiguities, because their stability and development are paramount.

The legislation (especially the Law no. 31/1990) represent the general framework in which negotiation is allowed to all the elements that establish the company. The limits of these negotiations, the limits imposed by law, were taken into account in this guide – its structure follows the practical elements of the organizing and functioning of a company from the point of view of the agreements between the associates.

I have build this volume as a guide for those interested in the boundaries of the business negotiations in corporate field. The essence of the negotiation, even in connection with a company, is given by the limits, the possibilities that

professionals can approach. I have debated the pros and cons of the solutions from the judicial and arbitral practice and I made propositions. I will be encouraged by all the criticism that will surround this book, by all the constructive propositions that the author will receive with interest. For editing the present volume I have had into regard the legislation and bibliography prior to 31 December 2011.

The website which I have set up (www.pactesocietare.ro) is meant to provide a permanent update of the sources of the present work, of the main references to documents, institutions and journals, and is also a platform for open debates.